

การล้อเลียนในเพจเฟซบุ๊กประเภทเสียดสีการเมือง

Parody of Political Satire on Facebook Page

วันที่รับบทความ : 01/05/2563

จันทร์วรรณ ตระกูลผิว*

วันที่แก้ไขบทความ : 19/05/2563

วันที่ตอบรับ : 03/07/2563

บทคัดย่อ

บทความวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบกลวิธีการล้อเลียน ที่ถูกนำเสนอผ่านการ์ตูนล้อการเมือง บนสื่อสังคมออนไลน์ว่ามีรูปแบบใดและมีความเกี่ยวข้องกับข่าวหรือสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศใดบ้าง โดยใช้วิธีการศึกษาจากการเก็บข้อมูลโพสต์ในเพจไทม์แมชชีนX ที่มีเนื้อหาและรูปแบบล้อเลียนด้วยรูปการ์ตูนล้อการเมือง ซึ่งเพจดังกล่าวมีจำนวนผู้ติดตามมากถึง 530,791 (ข้อมูลเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 ตรงกับช่วงระยะเวลาที่ได้ทำการศึกษา) รวมระยะเวลาในการศึกษา 6 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2562 – 30 มิถุนายน 2562 จำนวนทั้งหมด 166 โพสต์ จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ สัตถุzeug ในการ์ตูนพร้อมอภิปรายผล โดยศึกษาจากบริบททางสังคมร่วมกับสัตถุzeug ที่ปรากฏ ในสื่อสังคมออนไลน์ เพื่ออธิบายประเด็นที่เกิดขึ้นในรูปการ์ตูนนั้น ทั้งนี้ได้แบ่งการวิเคราะห์ ออกเป็น 2 ส่วนคือวิเคราะห์สัตถุzeug ในการ์ตูนว่าสะท้อนเหตุการณ์ทางการเมืองว่ามีรูปแบบใด บ้างและแบบใดมากที่สุด ส่วนที่สองคือกลวิธีการล้อเลียนที่นำเสนอในการ์ตูนว่าใช้ รูปแบบใดบ้างและใช้แบบใดมากที่สุด

จากการวิเคราะห์สัตถุzeug ของการ์ตูนในส่วนแรก ซึ่งเป็นส่วนที่สะท้อนเหตุการณ์ทางการเมืองพบว่า มีทั้งหมด 7 ประเภทด้วยกันคือ พฤติกรรมของนักการเมือง ผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมือง พรรคการเมือง การเลือกตั้ง นโยบายของรัฐบาล เหตุการณ์สำคัญตามกระแส และสถาบันที่เกี่ยวข้องทางการเมือง ส่วนที่สองคือกลวิธีที่ใช้ในการล้อเลียนพบว่า มี 4 ประเภทคือ การทำให้เป็นเรื่องล้อเล่น การเปรียบเทียบ การกล่าวเกินจริง และการสลับ บทบาท ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การใช้การ์ตูนล้อเลียนเพื่อทำให้ประเด็นทางการเมืองเข้าถึงง่าย

*ศศ.ม. (การสื่อสารศึกษา) คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2563)

Master of Arts (Communication Studies), Faculty of Mass Communication, Chiang Mai University (2020).

ลดความตึงเครียดภายในสาร ทั้งนี้ ยังเป็นขั้นเริ่มต้นของการต่อสู้ทางความคิดทางการเมือง
ของผู้ใช้งานบนสังคมสื่อออนไลน์ สำหรับขับเคลื่อนแนวทางดังกล่าว

คำสำคัญ: การ์ตูนล้อเลียนการเมือง สื่อใหม่ ไข่แมวX กลวิธีการล้อเลียน

Abstract

This quantitative research Parody of Political Satire on Facebook Page is to study how politics is represented in different satirical ways, based on the contents of political Facebook pages by gathering data posted on the Cat Egg X page that contains various satirical contents of political news. This page is divided into two main areas of analysis depending on certain contents that reflect particular political situations, and tactics or different degrees of parody. The duration of the study was 6 months from January 1st, 2019 – June 30th, 2019, a total of 166 posts.

The results are analyzed using interpretive and comparative methods on each present content in order to understand the context of society along with the meaning of symbols, posted and used to describe related events. Accordingly, the first part of the analysis, which is a reflection of political events finds that there are 7 types of common content which are the behavior of politicians, people who are related to politics, political parties, elections, government policies, important current events and institutions which are related to politics. Another part is the strategy of parody and satire. It finds that there are 4 different types of parody which are trivialization (joke modification), comparison and exaggeration, and inversion (role switches). All content reflects distrust toward the government in the public view. “Political Caricatures” which are adapted each content to be jokes, and by changing the content to be easily accessible in order to reduce tension in content without annotations. This allows readers to imagine and perceive in their own ways which is the beginning step of fighting through diverse thoughts in a political way by the use of advanced technological innovation as an incentive in the long run.

Keywords: Political Cartoon, New Media, Cartoon egg cat x, Parody of Cartoon

บทนำ

บทบาทของการใช้การตูนล้อเลียนในประเด็นการเมืองมีวิวัฒนาการอย่างยาวนาน ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองนอกเหนือจากข้อความตัวอักษร ด้วยการใช้เทคนิคของผู้อาวุโสเพื่อเล่าเรื่องราว ผสมกับการวาดเลียนแบบบุคคลจริงหรือจำลองสถานการณ์นั้นออกมาในเชิงขำขัน โดยเฉพาะประเด็นที่มีความขัดแย้งทั้งเรื่องการบริหารงานหรือตัวเฉพาะบุคคลเอง อ้างอิงจากหนังสือ 140 ปี “การ์ตูน” เมืองไทย (ประวัติและตำนาน พ.ศ. 2417 - 2557) ได้มีการบันทึกประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับบทบาทของการใช้การ์ตูนล้อเลียนการเมือง ที่เป็นงานศิลปะเก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย คือ พระราชหัตถเลขาของรัชกาลที่ 4 ว่าด้วยเรื่องภาพล้อเลียนเจ้าขุนมูลนายชื่อว่า “นายตราดิส” บนฝาผนังในพระอุโบสถของวัดพระศรีศาสดารามที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 และเริ่มมีบทบาทมากขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 ที่ทรงนำภาพวาดล้อเลียนประชดประชันดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการแสดงออกทางการเมือง เพราะเป็นช่วงรอยต่อในเรื่องแนวคิดการปกครอง “ประชาธิปไตย” ถือว่าเป็นยุคเสรีแห่งการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์การทำงานของผู้นำทางการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าว

แต่ในยุคถัดมา บทบาทของการ์ตูนล้อเลียนการเมืองในไทยเริ่มถูกจำกัดลงจากการที่นักวาดการ์ตูนล้อเลียนการเมืองถูกคุกคามจากอำนาจที่มองไม่เห็นหลังจากการนำเสนอความคิดเห็นทางการเมือง เช่น “นายสุขเล็ก” ของ ประยูร จรรย์วงศ์ต่อประเด็นช่วงขณะปฏิวัติ โดยการวาดภาพตัวละคร “นายสุขเล็ก” ถูกเย็บปากแสดงถึงการถูกควบคุมไม่ให้แสดงความคิดเห็นใดๆ ต่อเหตุการณ์บ้านเมืองในขณะนั้น และถูกหัวหน้าฝ่ายรักษาความมั่นคงแห่งชาติในขณะนั้นส่งหนังสือมาแจ้งห้าม “นายสุขเล็ก” เย็บปากเพราะทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่าถูกกลั่นแกล้งภาพ จึงต้องเปลี่ยนให้หนวดมาทับปากที่เย็บไว้แทน จึงสามารถตีพิมพ์ต่อไปได้ หรือกรณี “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” โดย ชัยราชวัตร เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่ถูกระงับการตีพิมพ์และผู้อาวุโสรวมถึงกองบรรณาธิการถูกควบคุมการนำเสนอเนื้อหาจากการวิพากษ์วิจารณ์การบริหารประเทศของอดีตนายกรัฐมนตรี โดยถูกฟ้องร้องในมาตราอื่นแทนที่จะเป็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับการหมิ่นประมาทหรือละเมิดสิทธิส่วนบุคคลตามกระบวนกฎหมายปกติ

จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้รูปแบบการวาดเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นการเมืองเริ่มสอดแทรกการใช้สัญลักษณ์ลงไปเพื่อหลีกเลี่ยงแม้กระทั่งพัฒนาด้านเทคโนโลยีการสื่อสารที่ก้าวกระโดดอย่างรวดเร็ว ก่อเกิดเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่เรียกขานว่า “โซเชียลมีเดีย” ซึ่งการใช้การ์ตูนแอปพลิเคชัน (Application) เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook)

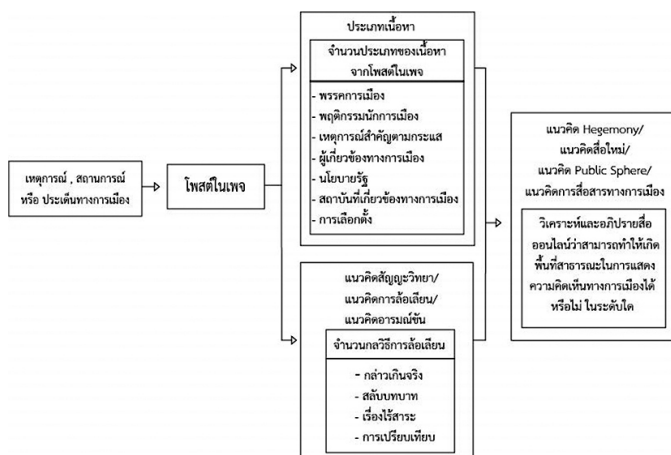
ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมความบันเทิงรวมถึงข่าวสารด้วยการสร้างเพจ (Page) โดยผู้ใช้สามารถกระจายข่าวสารให้บุคคลอื่นที่มีความสนใจในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมดังกล่าวภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว ทำให้ได้รับความนิยมจากผู้ใช้เป็นอย่างมาก และมีบทบาทสำคัญสำหรับการเผยแพร่ข้อคิดเห็นของประชาชนอย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่สามารถหลีกเลี่ยงอำนาจในการถูกควบคุมได้มากนัก เพราะมีมาตรการการควบคุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลอย่างเข้มงวด เช่นพระราชบัญญัติควบคุมคอมพิวเตอร์ ปี พ.ศ. 2560 มาตรา 14 (2) ซึ่งอาจจะมีผลต่อการแสดงความคิดเห็นบนสื่อสังคมออนไลน์ได้

ทางออกสำหรับการวิพากษ์เรื่องราวทางการเมืองของประชาชนจึงหันไปที่การพูดทางอ้อม โดยใช้การล้อเลียนเหตุการณ์หรือบุคคลดังกล่าว เพื่อลดทอนความรุนแรงในเนื้อหา รวมถึงหลีกเลี่ยงการถูกตรวจจับ (Censor) ของผู้มีอำนาจ ทั้งนี้เฟซบุ๊กยังสามารถปกปิดตัวตนของผู้ผลิตเนื้อหาหรือเจ้าของเพจได้เนื่องจากนโยบายในการพัฒนาเทคโนโลยีดังกล่าวได้ยึดแนวคิดเรื่องสิทธิส่วนบุคคล จึงทำให้สถานะของเจ้าของเพจหรือที่เราเรียกกันว่า “แอดมิน” เป็น “บุคคลนิรนาม” ซึ่งสามารถหลีกเลี่ยงการถูกคุกคามในชีวิตจริง หรือหากถูกปิดเพจไปแล้ว ยังสามารถกลับมาสร้างได้ใหม่เรื่อย ๆ ยกตัวอย่างกรณีของเพจ “ไข่แมว” ซึ่งเป็นเพจการ์ตูนล้อเลียนการเมืองที่เป็นกระแสนิยมบนโลกออนไลน์ในขณะนั้น ด้วยจำนวนผู้ติดตามถึง 452,113 คน (ข้อมูลเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2561) โดยเปิดเพจอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2559 และมีผู้ติดตามถึง 100,000 คน ในระยะเวลา 2 เดือน ซึ่งเอกลักษณ์ของเพจที่แตกต่างจากเพจการ์ตูนล้อเลียนอื่น ๆ ตรงที่ผู้วาดตั้งใจไม่ได้ใส่ข้อความบรรยายลงไป เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้พบเห็นตีความและตั้งประเด็นไปกับภาพที่เชื่อมกับสถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้นร่วมด้วย จนกระทั่งเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2561 เพจไข่แมวได้หายไปจากโลกออนไลน์ โดยหลายฝ่ายตั้งข้อสังเกตว่าอาจจะมาจากพระราชบัญญัติการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ปี พ.ศ. 2560 ฉบับนี้ อย่างไรก็ตาม เพจไข่แมวกลับมาเปิดอีกครั้งในชื่อ “ไข่แมวX” เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2561 พร้อมกับภาพการ์ตูนล้อเลียนรัฐบาลและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการเมืองจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าว เป็นคำถามสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ว่า จากคุณสมบัติของเพจไข่แมวX ที่สามารถสร้างเนื้อหาที่ล้อออกมาในเชิงล้อเลียนนั้น มีกลวิธีการนำเสนอประเด็นในสถานการณ์ทางการเมืองในเชิงล้อเลียนนี้อย่างไร เพื่อสะท้อนถึงความคิดเห็นต่อปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในขณะนั้น โดยการล้อเลียนเป็นวิธีการนำเสนอความคิดเห็นแบบเสรีอีกอย่างหนึ่งที่แฝงอุดมการณ์ความไม่เห็นด้วยต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสัญญาณที่สะท้อนประเด็นทางการเมือง ผ่านการ์ตูนในเพจเฟซบุ๊กประเภทเสียดสีการเมือง
2. เพื่อศึกษากลวิธีการล้อเลียนที่ใช้ในการนำเสนอเนื้อหาของโพสต์ในเพจเฟซบุ๊กประเภทเสียดสีการเมือง

กรอบแนวคิด



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการล้อเลียน (Parody)

The MATTER (2017 : 1) ได้ให้คำอธิบายความหมายการล้อเลียนหรือ Parody ว่าหมายถึง การสร้างงานเพื่อเลียนแบบหรือวิพากษ์วิจารณ์งานต้นฉบับ โดยใช้วิธีการเขียนหรือวาดรูป รวมไปถึงใช้ศิลปะการสื่อสารอย่างการพูด แม้ว่าไม่ได้เอ่ยถึงตัวผู้ถูกล้อเลียนโดยตรงแต่ผู้อ่านหรือผู้ติดตามสามารถระลึกได้ว่าพูดถึงใครหรือเหตุการณ์ใดอยู่ สำหรับสาเหตุที่การใช้วิธีล้อเลียนได้รับความนิยมในสื่อบันเทิงหรือสื่อสังคมออนไลน์เป็นเพราะสามารถให้ข้อมูลพร้อมกับความบันเทิงควบคู่กันไปได้ (Not only information but also

entertainment) และยังเข้าถึงทุกชนชั้นในสังคมอีกด้วย นอกจากการเข้าถึงและความรวดเร็วแล้ว ยังสามารถหลีกเลี่ยงการถูกตรวจจับ (Censor) จากผู้ที่อำนาจทางสังคมอย่างรัฐบาลอีกด้วย ซึ่งตอบโจทย์เจตนาารมณ์ของผู้สร้างเนื้อหาดังกล่าวได้อย่างลงตัว สอดคล้องกับ Mary Louise Pratt (1991 : 31) กล่าวว่าในสังคมที่ วัฒนธรรมแห่งการครอบงำและกดขี่มีมาก การต้องหากลวิธีในการพูดเรื่องอื่น ไม่อาจจะพูดได้ด้วยหนทางต่าง ๆ นานาจึงคู่จะมีการพัฒนาที่น่าสนใจและก้าวหน้าเสมอมา

ความน่าสนใจในรูปแบบการล้อเลียนดังกล่าว ได้มีนักวิชาการที่พยายามจัดกลุ่มรูปแบบการล้อเลียนในผลงานศิลปะออกเป็นหลายวิธี ซึ่ง 1 ในรูปแบบดังกล่าวที่ผู้เขียนได้นำมาใช้เป็นของ J Laurence Cohen ได้กล่าวว่า ในช่วงยุคโมเดิร์นที่มีความเจริญด้านศิลปะ ซึ่งตัวศิลปินได้สอดแทรกการล้อเลียนแฝงลงไปในงานจิตรกรรม วรรณกรรม รวมไปถึงงานด้านศิลปะชิ้นอื่นอีกมากมาย (Bakhtin and Mikhail, 1981, p. 1) ซึ่งสามารถจำแนกรูปแบบการใช้ได้ดังนี้

รูปแบบการล้อเลียนที่ใช้ในงานศิลปะและวรรณกรรมช่วงศิลปะยุคกลาง

1) กล่าวเกินจริง (Exaggeration) คือ การสร้างเนื้อหาในวรรณกรรมหรืองานด้านศิลปะแต่ละประเภทโดยมากใช้วิธีการกล่าวเกินจริง เช่นพูดให้มากกว่าความจริงหรือน้อยจนลดความสำคัญในบางบริบทลงไป เจตนาเพื่อลดความตึงเครียดในเหตุการณ์ดังกล่าวหรือลดความสำคัญลงไป

2) สลับบทบาท (Inversion) ในที่นี้หมายถึง การสวมบทบาทตัวละครใหม่แต่ทำซ้ำเหตุการณ์เดิมอีกครั้ง เพื่อเปลี่ยนแปลงความหมายหรือเบี่ยงเบนประเด็นให้เบาลง

3) การทำให้เป็นเรื่องล้อเล่น (Trivialization) คือการแปลงให้ข้อมูลที่มีอยู่นั้นจากเดิมที่เท็จจริงจัง เครียด และสะท้อนอารมณ์ให้กลายเป็นเรื่องเหลวไหล ให้ผู้อ่านมองว่าเป็นเรื่องไม่ต้องทำให้เป็นเรื่องที่มีเหตุผล

J Laurence Cohen กล่าวอีกว่า ทั้ง 3 รูปแบบนี้สามารถพบเห็นได้ในงานศิลปะล้อเลียนทั่วไป ซึ่งทั้งหมดมีความเกี่ยวข้องกันและสามารถเชื่อมโยงหากันได้ แล้วแต่วิธีการที่นักวาดหรือผู้ผลิตผลงานต้องการใส่ลงไปในงานของคนอย่างไร

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างอารมณ์ขัน (Theory of Humor)

ผู้ก่อตั้งแนวคิดนี้คือ Sigmund Freud นักจิตวิทยาชาวออสเตรีย ได้อธิบายความหมายไว้ว่า เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดและสร้างความพึงพอใจในระดับได้จิตสำนึก ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อจิตได้รับการปล่อยให้เป็นอิสระโดยไม่ถูกกีดกันความคิด โดยกระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อได้รับฟังเรื่องตลกขบขันหัว

ซึ่งเป็นสิ่งเร้าแล้วเกิดการหวั่นระขึ้น ถือว่าเป็นกระบวนการที่ใช้ระบายนความเครียด กดดัน หรือความก้าวร้าวที่แฝงอยู่ภายในลึกๆ ซึ่งในเรื่องข้างต้นเหล่านั้นเกิดมาจากเรื่องภายใน สังคมเป็นหลัก เช่น เพศ เป็นต้น (n.d. อ้างถึงใน ชนัญญา ไขล่อ, 2544, น. 9)

ปัจจัยสำคัญของอารมณ์ขันที่เกิดขึ้นในมนุษย์นั้นอยู่ที่ “สาร” ดังกล่าวได้สื่อถึงความหมายหรือสถาบันทางสังคมที่ถูกยอมรับกันทั่วไป โดยมีสถานการณ์ในขณะนั้นเป็นตัวช่วย รวมไปถึงค่านิยมของกลุ่มคนในสังคมใดสังคมหนึ่งว่าการล้อเลียนดังกล่าว ถูกกาลเทศะหรือบริบทที่เกิดขึ้นหรือไม่ เพราะในบางครั้งการล้อเลียนโดยแฝงสารบางอย่างแทนที่จะสร้างความตลกขบขัน กลับกลายเป็นว่าสร้างความลำบากใจต่อสถานการณ์ในขณะนั้นแทน ดังนั้น การสร้างเรื่องราวให้ตลกขบขันด้วยการล้อเลียน เลียดสี ผู้พูดต้องรู้ จังหวะจะโคนในการสร้างสรรค์และสอดคล้องกับค่านิยม ความเชื่อของคนในสังคม ดังกล่าว เพื่อผลลัพธ์ที่คาดหวังไว้

ดังนั้นจึงมีการจำแนกหมวดหมู่การสร้างอารมณ์ขันไว้ 27 หัวข้อโดย Poy Keener (ประสพโชค นวพันธุ์พิพัฒน์, 2540, น. 47-49) ซึ่งมีรายละเอียดที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้บางข้อ เพื่อนำมาแบ่งเกณฑ์การจัดข้อมูล และอธิบายความหมายเพิ่มเติมสำหรับการแบ่งรูปแบบการล้อเลียนที่ใช้ รวมไปถึงวิเคราะห์วิธีใช้สัญลักษณ์ในการตลกขบขันดังกล่าว เช่น การเล่น คำวน (Puns) โดยใช้คำที่มีรูปหรือคำพ้องเสียงคล้าย ๆ กัน แต่มีความหมายแตกต่างกัน มาเล่น ทั้งนี้ คนที่จะนำมาใช้ต้องมีประสบการณ์และนึกถึงผู้ที่ต้องการให้รับทราบว่าจะเข้าใจในความหมายที่ตนล้อหรือไม่ด้วย หรือหัวข้อการใช้ความหมายซ้อน (Double entendre) ที่หมายถึงคำหรือข้อความที่มี 2 ความหมาย ซึ่งมักใช้หลักการคำพวนเพื่อซ่อนความหมายแฝงไว้ข้างใน เป็นต้น

ทฤษฎีสัญญาวิทยา (Semiology Theory)

ผู้ก่อตั้งทฤษฎีดังกล่าวคือ Ferdinand De Saussure ได้ให้ความหมายของ “สัญญาะ” ไว้ว่าเป็นสิ่งที่อาชตะนทั้ง 5 หรือสัมผัสทั้ง 5 สามารถรับรู้ได้และกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่มีสังคมเป็นของตนเองตกลงกันว่าจะใช้สิ่งนั้นเป็นเครื่องหมาย (Mask) แทนสิ่งนั้นไว้ กล่าวเรียก แม้ว่าสิ่งนั้นที่ไม่ได้ปรากฏในสัญญาะนั้นในทางตรงก็ตาม ยกตัวอย่างเช่น ม้า ซึ่งเราให้ความหมายว่าเป็นสัตว์สี่ขา วิ่งเร็ว และเลี้ยงลูกด้วยนม ดังนั้นม้า (ที่เป็นตัวสัตว์จริง ๆ) เราเรียกว่าเป็นตัวแทนถึง (Signified) ส่วนตัวอักษรหรือคำเรียกที่เราสร้างขึ้นเพื่อแทนตัวม้าจริง ๆ เราเรียกว่าตัวหมาย (Signifier) ซึ่งทั้งหมดทั้งมวลเราเรียกว่าเป็นกระบวนการสร้างความหมายนั่นเอง (Signification)

ในการวิเคราะห์เนื้อหาการรู้ตน โดยเฉพาะการสร้างสรรค์โพสต์ของเพจเสียดสีนั้น เราจะเห็นถึงการใช้อุปมาอุปมัยเพื่อถ่ายทอดความคิดเห็นหรือสารที่ตนเองต้องการสื่อจาก แอคติบนเพจไปยังผู้รับสาร โดยการใช้กลวิธีในการล้อเลียนข่าวที่เกิดขึ้น หรือปรากฏการณ์ ณ ขณะนั้นโดยอุปมาอุปมัยในเนื้อหาของโพสต์ (Metaphor) ทั้ง 2 สิ่งนี้เรียกว่าเป็นกฎของการถอดเปลี่ยน (Law of transformation) โดย กาญจนา แก้วเทพ (เพียงฤดี ธีรวิฑูรย์, 2542, น. 21-23) ได้ให้ความหมายของทั้ง 2 วิธีไว้ดังต่อไปนี้

กฎของการถอดเปลี่ยน (Law of transformation)

1) การเปรียบเทียบแบบอุปมาอุปมัย (Metaphor) หมายถึง วิธีถ่ายทอดความหมายของ 2 สิ่งโดยใช้ความสัมพันธ์ที่คล้ายคลึงกันระหว่างสัญลักษณ์ของทั้ง 2 สิ่งนั้น โดยนำมาเปรียบเทียบกับคำอุปมาอุปมัย ซึ่งทุกคนรู้ว่าสัญลักษณ์ของตัวที่ 1 มีความหมายว่าอย่างไร จากนั้นนำมาผูกกับตัวที่ 2 ซึ่งยังไม่รู้ความหมายดีนัก เมื่อนำมาประกอบกันจะให้ความหมายของตัวที่ 2 ที่อ้างอิงความหมายของตัวที่ 1 ที่มีความหมายอยู่แล้วนั่นเอง เช่น เค็มอย่างกับเกลือ ใจดำอย่างกับถ่าน เป็นต้น

2) การเปรียบเทียบเชื่อมโยง (Metonymy) หมายถึง การเลือกความหมายเพียงบางส่วนของตัวที่ 1 มาเปรียบเทียบกับหรืออธิบายความหมายของตัวที่ 2 เช่น แดนโซมาขาว หมายถึงประเทศเกาหลีใต้ เป็นต้น ซึ่งเราอธิบายการนำส่วนย่อยบางอย่างเพื่อมาอธิบายส่วนรวมว่าการเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Association) ซึ่งตัวผู้รับสารเองมีความรู้ความเข้าใจในความหมายของส่วนย่อยกับส่วนรวมอยู่แล้ว เช่น เมื่อเราเอ่ยว่าไม้กางเขน (ส่วนย่อย) เรานึกถึงศาสนาคริสต์ (ส่วนรวม) เป็นต้น



ภาพที่ 2 แผนภาพอธิบายวิธีการใช้กฎของการถอดเปลี่ยน

สำหรับโพสต์ในเพจไข่ม้วนX ได้ใช้วิธีอุปมาอุปไมยในการวาดการ์ตูนล้อเลียน และนำเสนอเหตุการณ์ดังกล่าวผ่านตัวละครที่สร้างขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้นำความหมายด้านการอุปมาอุปไมยมาวิเคราะห์ภาพการ์ตูนที่ใช้สัญลักษณ์ในการเล่าเรื่องราวพร้อมกันนำไปวิเคราะห์ข่าวและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลา ณ ขณะนั้น

แนวคิดครอบงำทางอำนาจ (Hegemony)

แนวคิดเรื่องของการครอบงำทางอำนาจโดย Antonio Gramsci ถูกพัฒนามาจากแนวคิดของ Marx เกี่ยวกับการควบคุมการผลิตและอุดมการณ์ในสังคมที่อยู่ในมือของผู้เป็นเจ้าของทุนการผลิต ซึ่ง Gramsci มองว่าทั้งโครงสร้างส่วนบนที่เป็นผู้ควบคุมและโครงสร้างส่วนล่างที่เป็นชนชั้นล่างซึ่งกัน นอกจากนั้นยังเป็นปัจจัยที่จะกำหนดทิศทางซึ่งกันและกันอีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้น การใช้อำนาจ (Power) แบบรุนแรงตรงไปตรงมาเหมือนยุคก่อนด้วยอิทธิพลทางด้านกำลังหรือทุนทรัพย์ แต่ชนชั้นบนเช่นรัฐได้ใช้อำนาจทางความคิด ความเชื่อ หรือวัฒนธรรมเพื่อดำรงอำนาจในสังคมของตนต่อไป โดยใช้วิธีที่ทำให้ชนชั้นล่างยินยอมพร้อมใจได้ เรียกว่า “สงครามชิงพื้นที่ทางความคิด” (War of Position) ซึ่งเป็นสงครามที่เกิดแบบ “ค่อยเป็นค่อยไป” โดยให้ผู้คนเกิดความ “ยินยอม” (Consent) ในอุดมการณ์ที่ต้องการถ่ายทอด สำหรับการต่อสู้ในเชิงอุดมการณ์ดังกล่าว เป็นสิ่งจำเป็นก่อนที่จะใช้อำนาจรัฐในการเข้ายึดพื้นที่ แม้ว่าจะใช้เวลานานในการดำเนินการ แต่เป็นวิธีที่รัฐจะประสบกับการต่อต้านน้อยที่สุด เนื่องจากชนชั้นที่ถูกปกครองได้ยินยอม, ยอมรับ โดยคุณฎี กล่าวได้ว่า การต่อสู้ทางอุดมการณ์นี้หวังประโยชน์เรื่องการยินยอมเป็นหลัก เพราะรู้ว่าการที่ใช้อำนาจบังคับไม่สามารถทำให้ชนชั้นที่ถูกปกครองยอมรับได้ตลอดไป ดังนั้น การได้มาซึ่งชัยชนะทางอุดมการณ์จึงจะทำให้ครองอำนาจได้อย่างสมบูรณ์ที่สุดในสงครามดังกล่าว ซึ่งหลักการดังกล่าวผู้วิจัยได้นำแนวความคิดนี้มาใช้สำหรับการอภิปรายผลการศึกษาที่ได้ทั้ง 2 ข้อต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาของโพสต์ในเพจไข่ม้วนX ระยะเวลาในการศึกษา 6 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2562 – 30 มิถุนายน 2562 จำนวนทั้งหมด 166 โพสต์ ซึ่งศึกษาลักษณะและคัดเลือกโพสต์ที่มีเนื้อหาล้อเลียนหรือเสียดสีในประเด็นทางการเมือง เพื่อวัดรูปแบบกลวิธีการล้อเลียนที่ใช้อยู่ไปถึงคิดแยกประเด็นสถานการณ์ทางการเมืองที่เป็นข่าวในช่วง

ขณะนั้นว่ามีหัวข้อในประเด็นใดบ้าง ซึ่งนำเสนอแบบลงรหัส (coding sheet) จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏในขณะนั้นโดยศึกษาจากบริบททางสังคมร่วมกับสัญญาณที่ปรากฏในโพสต์เพื่อศึกษาความหมายเนื้อหาของเหตุการณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการสร้างตารางแบบลงรหัส Coding Sheet ออกเป็น 2 ส่วนเพื่อศึกษาคามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบของเนื้อหาในการ์ตูนที่มีประเด็นสะท้อนเหตุการณ์ทางการเมือง

โดยวิเคราะห์จากสัญญาณที่โพสต์ในเพจซึ่งมุ่งไปที่สถานการณ์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวในประเด็นทางการเมือง โดยเฉพาะการเลือกตั้งหรือพฤติกรรมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการเมือง ซึ่งมีผลต่อการนำเสนอหรือสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ติดตามในเพจไขแมาX โดยผู้วิจัยได้แบ่งเกณฑ์การวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1.1 พรรคการเมือง หมายถึง เนื้อหาข่าวที่เกี่ยวกับกิจกรรมที่พรรคการเมืองออกตัวในนามของพรรคเอง

1.2 เหตุการณ์สำคัญตามกระแส หมายถึง เหตุการณ์รัลลิกในประวัติศาสตร์

1.3 พฤติกรรมของนักการเมือง หมายถึง การกระทำเฉพาะตัวบุคคลของนักการเมืองนั้น

1.4 ผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมือง หมายถึง การกระทำของผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมือง เช่น นักเคลื่อนไหวทางการเมือง หรือนักวิชาการ

1.5 นโยบายรัฐ หมายถึง กฎหมายหรือการออกมาตรการของรัฐบาล

1.6 สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการเมือง หมายถึง ราชวงศ์และอำนาจตุลาการ

1.7 เลือกตั้ง หมายถึง การกระทำที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

2. กลวิธีการสื่อสาร ได้แบ่งเกณฑ์การวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

2.1 การกล่าวเกินจริง (Exaggeration) หมายถึง การพูดเกินจริง เป็นวิธีการที่กล่าวถึงเนื้อหาให้มากกว่าความเป็นจริงหรือน้อยกว่าความเป็นจริง โดยผู้โพสต์ใช้เอกลักษณ์เฉพาะตัวในการเล่าเรื่องเพื่อบรรยายให้ผู้รับสารเห็นภาพชัดเจน

2.2 การสลับบทบาท (Inversion) หมายถึง การสลับตัวบุคคลที่กล่าวถึงในเรื่อง เป็นวิธีเลียงการพูดถึงบุคคลหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อลดความรุนแรงหรือเบี่ยงประเด็น โดยเลือกเอาบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่นมาแทนที่และเล่าขึ้นมาใหม่ในมุมมองของผู้โพสต์ (ผู้ส่งสาร)

2.3 การทำให้เป็นเรื่องลือเล่น (Trivialization) หมายถึง การทำให้เรื่องดังกล่าวหรือการเล่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นให้กลายเป็นเรื่องไร้สาระ เป็นวิธีการพูดให้เป็นเรื่องไม่มีมูล ทำให้เป็นเรื่องธรรมดา เพื่อลดความตึงเครียดภายในเนื้อหาหรือย่อข้อมูลให้ผู้รับสารเข้าใจง่ายขึ้น ต้องการแปลงให้เรื่องนั้นจากที่ควรตระหนักหรือคำนึงถึงเป็นเรื่องที่ไม่จำเป็นต้องใส่ใจ

2.4 การเปรียบเทียบ (Comparison) หมายถึง การเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่แตกต่างกัน เพื่อแบ่งแยกหรือจัดกลุ่มให้ผู้รับสารเห็นถึงตัวเป้าหมายได้ชัดเจนขึ้น, แบ่งพรรคแบ่งพวกเพื่อให้ผู้รับสารเอนเอียงไปทางฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เนื้อหาของภาพรวมทั้งหมดและสรุปลักษณะสำคัญในโพสต์ของเพจไข่แมวX เพื่อสังเคราะห์เนื้อหา กลวิธีที่ผู้โพสต์ใช้ โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการล้อเลียน การสร้างอารมณ์ขัน สัญลักษณ์วิทยา รวมไปถึงการครอบครองอำนาจมาวิเคราะห์ข้อมูลและตีความหมายร่วมกับบริบททางสังคมหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ณ ขณะนั้น

ผลการวิจัย

จากการศึกษาลักษณะของเพจไข่แมวX สามารถนำมาสรุปข้อมูลเบื้องต้นของตัวเพจ รวมไปถึงบริบททางการเมืองในแต่ละเดือนตลอดระยะเวลาการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเพจไข่แมวX

“ไข่แมวX” หรือชื่อเพจแรกเริ่ม “ไข่แมว” ปรากฏตัวสู่โลกออนไลน์ครั้งแรกเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2559 ในขณะนั้นถือเป็นเพจการ์ตูนล้อการเมืองน้องใหม่ที่มียอดผู้ติดตามเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นจำนวน 100,000 คน ภายในระยะเวลา 2 เดือน ซึ่งเอกลักษณ์เฉพาะตัวไม่เหมือนเพจล้อการเมืองเพจอื่นของไข่แมวX อยู่ตรงที่ไม่ใส่ข้อความประกอบภาพเหมือนแบบปกติที่จะต้องมีการบรรยาย ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้อ่านตีความและทำความเข้าใจเอาเอง จากบทสัมภาษณ์ของไข่แมวในสื่อออนไลน์อย่าง “ประชาไท” เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2559 ว่ามีจุดประสงค์ในการวาดที่ “ทุกคนมีธงในใจเป็นของตัวเองอยู่แล้ว ดังนั้นจะเข้าใจการ์ตูนของเขาว่าอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับทัศนคติที่สะท้อนต่อเรื่องนั้นของผู้อ่านแต่ละคนนั่นเอง”

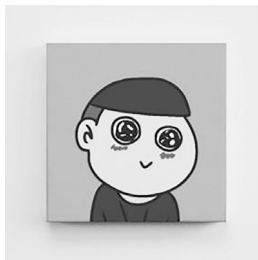
แม้ช่วงระยะเวลาที่เพจหายไปในวันที่ 18 มกราคม 2561 ซึ่งสื่อหลายฝ่าย รวมไปถึงผู้ใช้งานบนโลกออนไลน์ต่างตั้งข้อสงสัยว่าเป็นอาจจะเป็นอำนาจจากพระราชบัญญัติการกระทำความผิดบนคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2560 ฉบับที่ 2 มาตรา 14(2) ที่ว่าด้วยเรื่องการวิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นต่อรัฐบาลที่ค่อนข้างคลุมเครือประกอบกับก่อนหน้านี้

เพจไข่แมวจะหายไป มีผู้ถูกตั้งข้อหาด้วยข้อกฎหมายนี้เนื่องจากการวิจารณ์การทำงานของรัฐบาลในขณะนั้น แต่ความเป็น Anonymous หรือคุณสมบัติหนึ่งของ Facebook ที่สามารถสร้างเพจได้เรื่อย ๆ เพราะบัญชีผู้ใช้ (User Account) แยกกับบัญชีของเพจ และไม่จำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวเหมือนในสื่อเก่า ทำให้เกิดเพจใหม่ในชื่อ “ไข่แมวX” ขึ้นมาแทนที่ และได้รับความนิยมมากกว่าเดิมจนกระทั่งสามารถจัดตั้งนิทรรศการไข่แมว x กะลาแลนด์ เพื่อแสดงผลงานศิลปะเกี่ยวกับเหตุการณ์และมุมมองความคิดเกี่ยวกับรัฐบาลในขณะนั้น ซึ่งตัวละครหลักที่เห็นได้ในโพสต์ของไข่แมวX และสถานที่สมมติ ดังต่อไปนี้



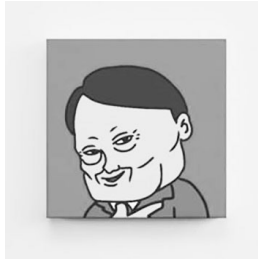
ภาพที่ 3 ตัวอย่างภาพ “ลุงไข่” ตัวละครหลักแทน “ประยุทธ์ จันทร์โอชา”

“ลุงไข่” ตัวละครแทน “ประยุทธ์ จันทร์โอชา” ที่เกิดมาจากประชาชนรวมไปถึงสื่อมวลชนมักเรียกแทนนายกรัฐมนตรีว่า “ลุง” ซึ่งนำมาผสมกับชื่อของไข่แมว กลายเป็นตัวละคร “ลุงไข่” แม้ว่าจั่วปากออกมาให้ดูน่ารักน่าเอ็นดูตามชื่อเรียกแทนนายกรัฐมนตรี แต่จุดที่ใส่คือภาพลักษณ์ของอิตเลอร์ เพื่อเตือนใจว่าระบบที่เกิดขึ้นนี้เปรียบเสมือนเผด็จการคั่งอิตเลอร์นั่นเอง



ภาพที่ 4 ตัวอย่างภาพ “น้องตาใส” ตัวละครหลักแทนประชาชน

“น้องตาใส” ตัวละครแทน “ประชาชน” ที่เกิดมาจากคำว่า “ไฟرف้าหน้าใส” โดยเป็นเด็กผู้ขายทรงผมตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ มักับบทประชาชนที่ไม่รู้เรื่องอะไร และมักได้รับผลกระทบจาก “ลุงไข่” มาตลอด



ภาพที่ 5 ตัวอย่างภาพ “แจ็กแม้ว” ตัวละครหลักแทน “ทักษิณ ชินวัตร”

“แจ็กแม้ว” ตัวละครแทน “ทักษิณ ชินวัตร” (แม้ว) มาจากการที่สื่อมวลชนเคยเปรียบเทียบหน้าตาและความร่ำรวยระหว่างทักษิณกับ “แจ็ก หม่า” เศรษฐีเจ้าของกิจการในประเทศจีน จนนำมาตั้งเป็นชื่อเล่นของ “แจ็กแม้ว” ตัวละครวายร้ายที่มักแอบแฝงอยู่ตรงส่วนใดส่วนหนึ่งของภาพการ์ตูนเสมอ จนถึงถือว่าเป็น Hidden point สำคัญที่ผู้ติดตามจะต้องมองหาจากการตีความรูปการ์ตูนอีกด้วย



ภาพที่ 6 ตัวอย่างภาพการ์ตูนล้อเลียนตัวละครอื่น ๆ เช่น ประวิตร, เจิมจิ และปวินนี้

นอกจากนี้ไข่แมวX ยังได้วาดการ์ตูนล้อเลียนบุคคลอื่นๆ ซึ่งมักถูกกล่าวถึงในข่าวบ่อยครั้ง โดยใส่เอกลักษณ์บางอย่างลงไปด้วย เช่น ตัวละครของประวิตรจะมีนาฬิกาข้อมือ เนื่องจากข่าวการภาพที่นายประวิตรใส่นาฬิกาแบรนด์หรูข้อมือ

เป็นจำนวนมาก แต่น่าพิกาทั้งหมดไม่ปรากฏในรายชื่อบัญชีทรัพย์สินของประวัตรอง ทำให้เกิดข้อกังขามากมายต่อสาธารณชน และเกิดการวิพากษ์วิจารณ์บนสื่อสังคมออนไลน์อย่างแพร่หลาย จนกระทั่งประวัตรออกมาตอบข้อสงสัยว่านาฬิกาเป็นของเพื่อนซึ่งตนได้ขืมมาแต่ไม่ได้คืนกลับไปเพราะเพื่อนทั้งหมดนั้นเสียชีวิตแล้ว หรือ “ปวินนี้” ซึ่งเป็นตัวแทนของ “ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธุ์” นักโทษทางการเมืองที่มีกิจกรรมสถาบันกษัตริย์ร่วมไปถึงการทำงานของรัฐบาลบ่อยครั้ง โดยเอกลักษณ์สำคัญของปวินคือการถ่ายรูปตัวเองหันหน้าเบี่ยงไปทางขวาของรูปในระยะ 45 องศา หรือ “เจียมจิ” ตัวแทน “สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล” นักโทษทางการเมืองอีกคนที่มักถูกวาดล้อเลียนในโพสต์ของไข่แมวX บ่อยครั้ง

และในเรื่องราวที่เกิดขึ้นมักจะเกิดในประเทศ “กะลาแลนด์” ซึ่งเป็นตัวแทน “ประเทศไทย” คำว่ากะลาแลนด์มาจากการที่สื่อและผู้ใช้ออนไลน์ใช้เรียกมีที่มาจากสำนวน “กบในกะลา” หมายถึง ผู้มีความรู้และประสบการณ์น้อย แต่สำคัญตนว่ามีความรู้มาก เปรียบเทียบกับคนไทยบางกลุ่มที่พอใจในการปกครองของรัฐบาลว่ามีความสงบ ซึ่งความพึงพอใจดังกล่าวเปรียบเสมือนการพอใจอยู่แต่เพียงในกะลาครอบ ไม่ออกไปไหน ไม่ออกไปมองสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง จนกลายเป็นสถานที่สมมติในโพสต์ของไข่แมวX ทุกครั้ง



ภาพที่ 7 ตัวอย่างภาพ “กะลาแลนด์” ตัวแทน “ประเทศไทย”

2. จำนวนประเภทของเนื้อหาในการ์ตูนที่มีประเด็นสะท้อนเหตุการณ์ทางการเมือง

ตารางที่ 1 สรุปจำนวนประเภทของเนื้อหาในการ์ตูนที่มีประเด็นสะท้อนเหตุการณ์ทางการเมืองจากโพสต์ในเพจไข่ม้วนX ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2562 – 30 มิถุนายน 2562

เดือน	จำนวนประเภทของเนื้อหาจากโพสต์ในเพจ (ครั้ง)						
	พรรคการเมือง	เหตุการณ์สำคัญตามกระแส	พฤติกรรมของนักการเมือง	ผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมือง	นโยบายของรัฐบาล	สถาบันที่เกี่ยวข้องทางการเมือง	การเลือกตั้ง
มกราคม	0	2	12	7	7	1	3
กุมภาพันธ์	5	0	8	10	3	2	5
มีนาคม	11	0	17	6	5	2	18
เมษายน	6	1	14	9	5	1	2
พฤษภาคม	6	4	28	5	6	5	6
มิถุนายน	8	6	13	7	6	0	0
รวม	36	13	92	44	32	11	34

จากผลการศึกษาพบว่า ประเด็นที่ถูกนำเสนอในการ์ตูนจากเพจไข่ม้วน X นั้น พฤติกรรมของนักการเมืองมีจำนวนมากที่สุด 92 ครั้งจากทั้งหมด 166 โพสต์ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 55.42 ของข้อมูลทั้งหมด ทั้งนี้ในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงของการหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมือง จึงมีตัวแทนและผู้เข้าร่วมสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ต้องการพื้นที่สื่อสำหรับดึงดูดความสนใจจากประชาชน ซึ่งเพจไข่ม้วน X ได้นำกระแสจากประเด็นดังกล่าวมานำเสนอในรูปแบบของตลก โดยในรูปภาพจะนำคำศัพท์จาก “ชาวเน็ต” หรือผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่วิพากษ์วิจารณ์และสร้างคำเปรียบเปรยพฤติกรรมของนักการเมืองที่กำลังเป็นประเด็น ณ ตอนนั้นมาใช้ในการวาด เทียบกับสถานการณ์ในการ์ตูน เช่น ในกรณีข่าวของรองนายกรัฐมนตรีประวิตร วงษ์สุวรรณ ได้แสดงพฤติกรรมไม่พอใจเมื่อถูกสัมภาษณ์เกี่ยวกับการรายงานข่าวทรัพย์สินติดอันดับ 45 ในเอเชีย เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2562 ซึ่งมีภาพเคลื่อนไหวที่ถูกบันทึกเหตุการณ์ตั้งแต่ช่วงเริ่มให้สัมภาษณ์ไปจนถึงช่วงที่รองนายกฯ ได้มีท่าทีขุ่นเคืองใส่ นักข่าวเผยแพร่ออกมา จึงได้นำช่วงเวลาดังกล่าวนี้ไปเทียบกับฉากหนึ่งในการ์ตูนเรื่อง Baki Son of Orge จากแปลงร่างของตัวละครที่เป็นพระเอกเพราะโกรธตัวร้าย



ภาพที่ 8 ตัวอย่างโพสต์ของพฤติกรรมนักรบเมือง เกี่ยวกับกรณี
รองนายกรัฐมนตรีประวิตร วงษ์สุวรรณ ได้แสดงพฤติกรรมไม่พอใจเมื่อถูกสัมภาษณ์
เกี่ยวกับการรายงานข่าวทรัพย์สินติดอันดับ 45 ในเอเชีย เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2562
เทียบกับฉากแปลงร่างในการ์ตูนเรื่อง Baki Son of Orge

นอกจากนำมาเปรียบเทียบภาพการ์ตูนแล้ว ในกรณีข่าวของอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ในขณะนั้น ได้ตอบคำถามในเวทีอภิปรายนโยบายของ
แต่ละพรรคในช่อง The Standard ว่าไม่สนับสนุนนายกรัฐมนตรีประยุทธ์ จันทร์โอชา
เมื่อวันที่ 10/03/62 ซึ่งขัดแย้งกับสุเทพ เทือกสุบรรณ คนสำคัญที่เคยสนับสนุนอภิสิทธิ์
ช่วงพันธมิตรเพื่อประชาชนฯ ที่ได้ออกมาให้สัมภาษณ์ว่ามีจุดยืนสนับสนุนนายกมนตรี
ชัดเจน จึงได้นำเสนอภาพเหตุการณ์ขัดแย้งที่เกิดขึ้นนี้ด้วยการวาดทั้ง 3 คนด้วยการใช้
ภาพมีม (Meme) หรือภาพที่ชาวสื่อสังคมออนไลน์ใช้อธิบายแทนความรู้สึกในเชิงขำขัน
เสียดสี ต่อข่าวและข้อมูลที่เกิดขึ้น โดยส่วนมากมักนำภาพหนึ่งมาใส่ข้อความหรือนำมา
เรียงต่อกันคล้ายกับการ์ตูน 4 ช่องสร้างเป็นเรื่องราว ซึ่งภาพที่ไข่มวง X ได้นำมาใช้อธิบาย
สถานการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นภาพมีมของ Drake จาก MV เพลง Hot line blink ที่ใช้เพื่อ
เปรียบเทียบสถานการณ์ขัดแย้งกัน โดยให้ท่าทางของนักร้องหนุ่มเป็นตัวแบ่งออกเป็น
เป็น 4 ช่อง ช่องแรกคือการโบกมือไม่เห็นด้วย ช่องที่ 2 คือสถานการณ์หรือเหตุการณ์
บางอย่างที่นำมาเปรียบเทียบ ช่องที่ 3 (มุมล่างซ้าย) คือท่าทางที่นักร้องขึ้นหัวเห็นด้วย และ
ช่องสุดท้าย (มุมล่างขวา) คือสถานการณ์หรือเหตุการณ์บางอย่างที่นำมาเปรียบเทียบ
ซึ่งขัดแย้งกับสถานการณ์ในช่องที่ 2 เมื่อนำภาพดังกล่าวมาใช้เปรียบเทียบประเด็นการให้
สัมภาษณ์ที่ขัดแย้งกันของอภิสิทธิ์และสุเทพตามภาพมีมดังกล่าว



Drake - Hotline Bling
1:20

Drake - Hotline Bling
1:18

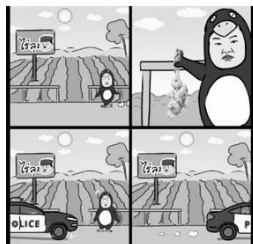
ภาพที่ 9 คือโพสต์ที่ไข่มวง X ได้นำเสนอต่อประเด็นข่าวการให้สัมภาษณ์
ขัดแย้งกันของอดีตพันธมิตรเก่า เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2562 เทียบกับมีมติฉบับ
ที่ชาวสื่อสังคมออนไลน์นำมาเปรียบเทียบเหตุการณ์ที่ขัดแย้งกัน

เนื้อหาเหตุการณ์ในรูปแบบอื่นรองลงมาคือ ผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมือง ทั้งหมด
44 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 26.50 ทั้งนี้มาจากการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการเมืองดังกล่าว
ได้วิพากษ์วิจารณ์และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก จึงทำให้เป็นประเด็นบนโลกออนไลน์เช่นเดียวกัน
กับตัวนักการเมืองที่ต้องใช้พื้นที่สื่อในการสร้างแรงดึงดูด เช่น ในกรณีของโจ นูโว นักร้อง
ชื่อดังได้เข้าไปให้ความเห็นได้ข่าวของสำนักข่าวแห่งหนึ่งที่ระบุถึง โกวิท วงศ์สุรวัฒน์
พ่อของจอห์น วิญญูด้วยถ้อยคำไม่สุภาพ ทำให้ชาวสังคมออนไลน์ได้แสดงความคิดเห็น
เป็นกระแสวิพากษ์วิจารณ์การทำงานพ่อของโจ นูโวแทน จนทำให้พ่อของนักร้อง
คนดังกล่าวต้องออกมาพูดว่าจะฟ้องร้องผู้ที่วิจารณ์การทำงานของตนในอดีต ซึ่งไข่มวง
ได้นำสถานการณ์ดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับฉากในภาพยนตร์การ์ตูนเรื่อง Lion King
ซึ่งเป็นช่วงที่พ่อของตัวเอกกำลังสอนลูกเรื่องหน้าที่ของเจ้าป่า โดยพาตัวเอกมาที่บ่อน้ำ
ที่สะท้อนตัวตนและสอนว่าสักวันหนึ่งลูกก็จะเป็นเหมือนพ่อ ซึ่งภาพของไข่มวง X
ได้สะท้อนจากสิ่งใดเป็นสัตว์ชนิดอื่นแทนเพื่อเสียดสีการกระทำของครอบครัวนักร้อง
คนดังกล่าว



ภาพที่ 10 คือโพสต์ของไข่แมวX เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2562
ว่าด้วยเรื่องการวิจารณ์ของโจ โน่นกร็องซ็องดิง เปรียบเทียบกับการสอนลูก
ของตัวเอกในเรื่อง Lion King

หรือในกรณีของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการเมืองที่เป็นกลุ่มนักกิจกรรมทางการเมือง เช่น พริษฐ์ ชิวารักษ์ ได้ออกมาขับไล่นายกรัฐมนตรีเนื่องจากได้ให้สัมภาษณ์เรื่องการลาออกจากตำแหน่ง โดยได้แสดงพฤติกรรมไม่พอใจและหลุดประโยคว่า “มีงมาไล่กูสิ” เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2562 ที่ผ่านมา ทั้งนี้ นักกิจกรรมคนดังกล่าวได้นำกระเทียมมาประท้วงซึ่งเป็นสัญลักษณ์สำหรับการขับไล่ตามความเชื่อและถูกตำรวจจับกุมไปในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2562 โดยไข่แมวX ได้เข้ามาเล่นใหม่ จาก “ไล่ลุง” ซึ่งเป็นคำที่ชาวสังคมออนไลน์ใช้เรียกเหตุการณ์ที่แพนกวินทำ เป็นคำว่า “ไล่ลุง” หรือไล่ของลุง (ในช่องที่ 1 มุมซ้ายบน) ส่วนตัวการ์ตูนที่สวมชุดแพนกวินถือกระเทียมคือตัวนายพริษฐ์เอง เพราะเขามีชื่อเล่นว่าแพนกวิน ถือกระเทียมและถูกตำรวจพาตัวออกไปจากหน้าไร่ของลุง เพื่อเล่าที่มาที่ไปของเหตุการณ์ทั้ง 2 กรณีว่ามีความเกี่ยวข้องกันอย่างไรบ้างจนกระทั่งนักกิจกรรมคนดังกล่าวถูกจับกุมไป



ภาพที่ 11 ตัวอย่างโพสต์ของผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมือง กรณีนักกิจกรรมทางการเมือง พริษฐ์ (แพนกวิน) ได้นำนักศึกษาจำนวนหนึ่งถือกระเทียมขับไล่หน้ารัฐสภา วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2562

ผลลำดับถัดมาคือ พรรคการเมือง ทั้งหมด 36 ครั้งและคิดเป็นร้อยละ 21.69 ทั้งนี้ ในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงหาเสียงเลือกตั้ง จึงมีการหาเสียงของแต่ละพรรคที่พยายาม ลงพื้นที่เข้าถึงประชาชนในวิธีแตกต่างกัน เช่น ในกรณีการหาเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ และเพื่อไทย ในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ โดยพรรคประชาธิปัตย์เลือกนั่งรถไฟไปเชียงใหม่ จนเกิดเป็นกระแสข่าวช่วงหนึ่ง ทั้งนี้ ไข่แมวX ได้นำมาเปรียบเทียบการเดินทางของทั้ง 2 พรรค เพราะเพื่อไทยนั้นได้ลงพื้นที่ไปหาเสียงก่อนหน้านี้แล้ว โดยส่งชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ผู้ที่เคยมีชื่อเสียงจากรูปออกไปซื้อกับข้าวด้วยเท้าเปล่าเมื่ออากาศจะร้อนจัดจนถูกชาวโซเซียล นำไปตัดต่อเรื่องความแข็งแกร่งและได้ชื่อว่า “ชายผู้แข็งแกร่งที่สุดในจักรวาล” ซึ่งใน รูปภาพได้นำชื่อเล่นดังกล่าวมาเปรียบเทียบวิธีการเดินทางของทั้ง 2 พรรคว่า ประชาธิปัตย์ ที่ขณะนั้นนำโดยชวน หลีกภัยนั่งรถไฟไปภาคเหนือ ช้ากว่าชัชชาติผู้แข็งแกร่งที่สุดใน จักรวาลด้วยการวิ่งแข่งรถไฟล่วงหน้าไปก่อนแล้ว



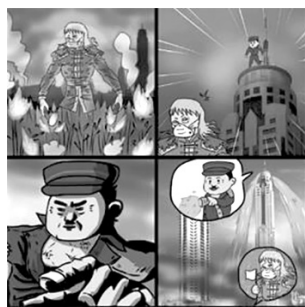
ภาพที่ 12 ตัวอย่างโพสต์ของการเลือกตั้งเกี่ยวกับการหาเสียงของ 2 พรรคระหว่างเพื่อไทย และประชาธิปัตย์ ที่ใช้วิธีการขึ้นไปหาเสียงที่ภาคเหนือแตกต่างกัน ในวันที่ 7 มีนาคม 2562

ส่วนลำดับที่ 4 คือการเลือกตั้งทั้งหมด 34 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 20.48 เนื่องมาจาก ในช่วงเวลาดังกล่าวเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ซึ่งนอกเหนือจากวิธีการหาเสียงของแต่ละพรรค แล้ว ยังมีข่าวเรื่องการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งเป็นประเด็นในหลายมุม โดยเฉพาะความไม่โปร่งใสของระบบการเลือกตั้ง เช่น ในกรณีหีบเลือกตั้งล่วงหน้าที่จัดขึ้น ให้กับคนไทยในมาเลเซีย ที่เป็นกล่องกระดาษลังเปล่าแทนหีบเลือกตั้งมาตรฐาน ทำให้เกิด การวิพากษ์วิจารณ์ถึงงบประมาณสูงมาสำหรับการจัดสรรที่น่าสงสัย โดยนำเสนอภาพเกี่ยวกับ ประเด็นนี้ด้วยการเล่าเป็นการ์ตูน 4 ช่องว่ามีกล่องของขวัญที่เรียกว่างบประมาณส่งมาให้ เจ้าหน้าที่ที่เป็นตัวแทนรับงบประมาณนั้นมาจัดสรรการเลือกตั้งได้นำของขวัญด้านในออกเหลือ แต่กล่องของขวัญที่เป็นกระดาษลังมาจัดเป็นตู้กุหาแทน เป็นการเล่าเชิงประชดประชัน เสียดสีการทำงานของเจ้าหน้าที่ในขณะนั้นได้เป็นอย่างดี



ภาพที่ 13 ตัวอย่างโพสต์ในเพจไข่แมวX เกี่ยวกับการเลือกตั้ง มาจากข่าวค้นหาเลือกตั้งล่วงหน้าที่มาเลเซียทำมาจากละครด้ายแดงใช้งบประมาณสูง เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2562

ลำดับที่ 5 เป็นหัวข้อ นโยบายของรัฐบาล ทั้งหมด 32 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 19.23 มาจากในช่วงก่อนเลือกตั้งเกิดปัญหาหมอกพิษทางอากาศขึ้นในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ทำให้รัฐบาลต้องออกมาแก้ไขสถานการณ์ด้วยวิธีที่ประชาชนไม่เห็นด้วยและคิดว่าไม่อาจช่วยให้สถานการณ์ดีขึ้นได้ เช่น ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีได้เสนอให้จินน้ำลงมาจากยอดตึกใบหยกเพื่อระบายอากาศทั้งนี้ ในโพสต์ได้นำมาเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ดังกล่าวกับการ์ตูนเรื่อง ฤทธิ์หมัดดาวเหนือ โดยให้“แจ๊คแมว” รับบทเป็น “ชิน” ตัวร้ายในเรื่อง กำลังจุดไฟเผาเมืองก่อให้เกิดควันพิษ และ “ลุงไข่” รับบทเป็น “ซิโร่” พระเอกของเรื่องได้ใช้วิธีจินน้ำลงมาจากยอดตึกใบหยก (ทรงตึกใบหยก) ทำให้ชินยอมแพ้โลกคงขาวไปในที่สุด



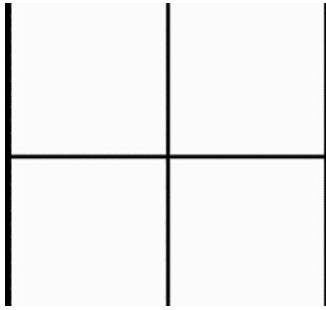
ภาพที่ 14 ตัวอย่างโพสต์เกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล จากข่าวนายกรัฐมนตรี ผุดยอดไอเดีย พ่นน้ำจากตึกใบหยก แก่ฝุ่นพิษ โดยมอบให้รองนายกรัฐมนตรีประวิตร เป็นผู้ดูแล เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2562

ในลำดับที่ 6 เป็นหัวข้อ เหตุการณ์สำคัญตามกระแส ทั้งหมด 13 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 7.83 ตัวอย่างเช่น ในกรณีการรวบรวมสส.จากพรรคอื่น ๆ เพื่อจัดตั้งรัฐบาลของพรรคพลังประชารัฐ จนเป็นเสียงข้างมากและสามารถจัดตั้งเป็นรัฐบาลในที่สุด โดยนำไปเปรียบเทียบกับภาพยนตร์ Avenger : End Game ที่เข้าฉายในช่วงระยะเวลาดังกล่าว โดยตัวรายนามว่า “ซานอส” ซึ่งในที่นี่รับบทโดย “ลุงไข่” ได้รวบรวมอัญมณีทุกชิ้นครบและกลายเป็นผู้มีอำนาจมากที่สุดในจักรวาล และในรูปภาพจะเห็นตราสัญลักษณ์ของแต่ละพรรคแทรกเป็นเงาอยู่ในอัญมณีบนถุงมือของลุงไข่นั้นเอง



ภาพที่ 15 ตัวอย่างโพสต์เหตุการณ์สำคัญตามกระแส มาจากข่าวการรวมพรรคการเมือง เป็นฝ่ายรัฐบาลครบตามจำนวนรวมกับช่วงที่ภาพยนตร์ Avenger : End Game เข้าฉายพอดี วันที่ 5 มิถุนายน 2562

ลำดับสุดท้ายเป็นหัวข้อ สถาบันที่เกี่ยวข้องทางการเมือง ทั้งหมด 11 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.63 เช่น กรณีการยุบพรรคไทยรักษาชาติ อันเนื่องมาจากการยื่นเกล้าเดตของพรรคที่มีเชื้อพระวงศ์อยู่ ซึ่งโพสต์ดังกล่าววาดเพียงตาราง 4 ช่อง เพราะเรื่องนี้หากวิจารณ์ไปอาจจะทำให้ติดคุกคิด “ตาราง” ได้จึงนำคำว่าตารางทั้ง 2 ความหมายมาใส่ในโพสต์ดังกล่าว



ภาพที่ 16 ตัวอย่างโพสต์ประเด็นสถาบันที่เกี่ยวข้องทางการเมือง กับข่าวแคนดิเดต
ของพรรคไทยรักษาชาติและถูกยุบพรรคไปเนื่องจากผิดกฎหมายการเลือกตั้ง
วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2562

ในกรณีของเพจไข่ม้วนX ที่มีแนวความคิดไม่สนับสนุนรัฐบาลอย่างชัดเจน เห็นได้จากกรณีการเลือกข่าวเพื่อมานำเสนอบนโพสต์ ด้วยการวาดการ์ตูนล้อเลียนนักการเมืองหรือผู้มีชื่อเสียงทางการเมืองในขณะนั้นมานำเสนอเชิงหยอกล้อเสียดสี แต่ทั้งนี้ ลักษณะสำคัญของเพจไข่ม้วนX คือการวาดเชิงสัญลักษณ์ ไร้ข้อความกำกับ ทำให้ผู้อ่านต้องตีความเอาเองจากภาพที่เห็น แต่เนื่องจากมีช่วงระยะเวลาที่เพจไข่ม้วนถูกปิดตัวลงไปไม่ทราบสาเหตุชัดเจนนัก ส่งผลให้วิธีการเล่าเรื่องของตัวไข่ม้วนX มีการซ่อนสัญลักษณ์ในตัวละครแทนการเล่าแบบปกติ โดยนำจุดเด่นจากบุคลิกของบุคคลที่จะกล่าวถึง, ประโยคหรือคำพูดในข่าวที่เคยถูกกล่าวไว้, คำพ้องเสียงหรือการเล่นคำ รวมไปถึงประเด็นที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับสถานการณ์นั้นมาเปรียบเทียบ หรือปรับเปลี่ยนไปเป็นสิ่งอื่นแทน เช่น ในกรณีที่น่ารูปรการ์ตูนทักษิณใส่ลงไปตามมุมต่าง ๆ ของรูปภาพเสมือนเป็น Hidden Point เพราะตัวเพจเคยถูกกล่าวหาว่าเป็น “ท่อน้ำเลี้ยง” ของทักษิณ หรือในกรณีที่วาด “ลูกไข่” แทนตัวประยุทธ์ ถึงแม้จะเรียกหน้าหน้าด้วยลูกเพื่อให้ดูเป็นมิตร แต่จุดที่ลูกไข่ใส่เป็น “ฮิตเลอร์” ผู้นำเผด็จการ ก็เป็นการสอดแทรกสัญลักษณ์วิธีการทำงานของ “ลูกไข่” ว่ามีแนวโน้มเป็นอำนาจนิยมมากกว่าประชาธิปไตยอย่างที่ควรจะเป็น หรือการสร้างสถานที่ “กะลาแลนด์” เป็นชื่อเรียกแทนตัวประเทศไทยซึ่งถูกขนานนามว่าเป็นประเทศที่ไม่เปิดมุมมองความเป็นจริงมีความสุขอยู่ในกรอบที่ถูกวางเอาไว้เป็นต้น ซึ่งจากการลดทอนบางสิ่งเลือกเพียงจุดเด่นมาสร้างเป็นตัวการ์ตูนในเพจไข่ม้วนX นี้เอง ทำให้วิธีการเล่าเรื่องสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นสามารถนำมาปรับเปลี่ยนเนื้อหาเพื่อลดทอนรายละเอียดอันตึงเครียด,

สอดคล้องการเสียดสีบุคคลหรือสถานการณ์ลงไป และสะท้อนมุมมองหรือแนวคิดของ ผู้ว่าเกี่ยวกับการต่อต้านการบริหารงานของรัฐบาลด้วยกลวิธีการล้อเลียนในรูปแบบต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลในตารางดังต่อไปนี้

3. จำนวนกลวิธีการล้อเลียนแต่ละประเภทที่ถูกใช้บนเพจไข่แมวX

ตารางที่ 2 สรุปจำนวนครั้งที่ใช้กลวิธีการล้อเลียนแต่ละประเภท ของโพสต์จากเพจ ไข่แมวX ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2562 – 30 มิถุนายน 2562

เดือน	จำนวนโพสต์ทั้งหมด	จำนวนครั้งที่ใช้กลวิธีการล้อเลียน (ครั้ง)			
		การกล่าวเกินจริง	การสลับบทบาท	การทำให้เป็นเรื่องล้อเล่น	การเปรียบเทียบ
มกราคม	20	10	10	18	15
กุมภาพันธ์	21	14	6	15	17
มีนาคม	32	14	9	26	21
เมษายน	23	14	9	23	18
พฤษภาคม	33	17	17	30	30
มิถุนายน	37	10	9	21	25
รวม	166	79	60	133	126

จากผลการศึกษาพบว่าโพสต์ของเพจไข่แมวX ได้ใช้กลวิธีการทำให้เป็นเรื่องล้อเล่น มาที่สุด 133 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 80.12 ทั้งนี้ การนำเสนอด้วยวิธีการทำให้เป็นเรื่องล้อเล่น นั้น มักเล่าเรื่องเหตุการณ์เชิงไปประเด็นใดประเด็นหนึ่งซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาในชีวิตประจำวัน โดยนำคำศัพท์สำนวนและประโยคที่ชวนเินต(ผู้ใช้งานบนโลกออนไลน์) ที่มีความใกล้เคียงกับเหตุการณ์นั้น ๆ มาเล่าแทน เช่น การเล่าเรื่องตำแหน่งของเหล่าวุฒิสมาชิกสภาปริชการ “จองที่นั่ง” ในสภาเอาไว้ให้เป็นเรื่องการ “จองที่นั่ง” เหมือนการเข้าชมภาพยนตร์ สังเกตได้จากช่องที่ 2 และ 3 ในภาพที่ 16 ทางซ้าย ซึ่งเป็นหน้าต่างการเลือกที่นั่งสำหรับเข้าชมภาพยนตร์ปกติ หรือจากภาพ 16 ทางขวา เป็น “การแย่ง” สส.จากพรรคประชาธิปัตย์ของพลังประชารัฐและเพื่อไทย ว่าเป็น “การแย่งลูกบาส” ในกฎการเปิดแข่งขันกีฬาชนิดนี้ สำหรับการเปิดเกมนั่นเอง



ภาพที่ 17 ตัวอย่างโพสต์การทำให้เป็นเรื่องล้อเล่น ซึ่งมาจากข่าวความวุ่นวาย ในการจัดตั้งฝ่ายรัฐบาลในช่วงเดือนพฤษภาคม 2562 จากตำแหน่ง สส.-สว. ที่ถูกกำหนดไว้แล้วเหมือนการจ้องตัวชมภาพยนตร์ หรือการแหย่ตัว สส. จากพรรคประชาธิปัตย์ ที่เปรียบเสมือนการแย่งลูกบาสในตอนเริ่มเกมการแข่งขันนั่นเอง

รองลงมาเป็น กลวิธีการเปรียบเทียบ ทั้งหมด 126 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 75.90 โดยนำ พุทธศักราชหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ไปเทียบกับสำนวนของไทย เพื่อบ่งบอกการแบ่งฝ่าย หรือการเอนเอียงไปทางฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเช่น ในกรณีข่าวการเปลี่ยนฝ่ายของมิ่งขวัญ แสงสุวรรณ กับพรรคเศรษฐกิจใหม่ ที่มีท่าทีเปลี่ยนแปลงไปหลังจากประกาศผลสมาชิกพรรคที่ได้เป็น สส. โดยได้นำไปเปรียบเทียบกับสำนวน “ชวานากับงูเห่า” ที่สื่อถึงคนเลี้ยวไม่เชื่อ คนที่พร้อมจะแวงกัดและเปลี่ยนฝ่ายตลอดเวลา รวมทั้งการเป่าปี่เรียกงูในการตูน 3 ช่องในหนังสือขายหัวเราะ ด้วยการเล่าว่าให้ลุงเป่าปี่เรียกงูออกมา แต่กลับกลายเป็น มิ่งขวัญแทน เป็นต้น



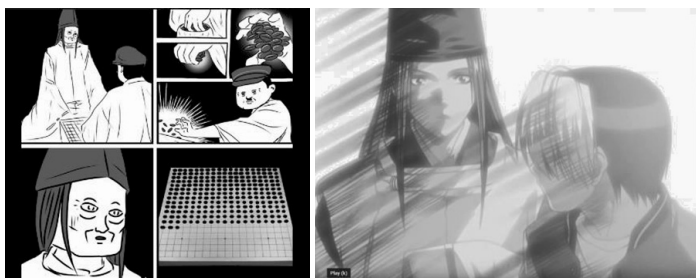
ภาพที่ 18 โพสต์เกี่ยวกับการเปรียบเทียบ จากข่าวพุทธศักราชของนายมิ่งขวัญ แสงสุวรรณ เกี่ยวกับทิศทางของพรรคอาจจะเปลี่ยนฝ่ายมาเข้ากับรัฐบาลแทนหลังจากจบการเลือกตั้งลง เมื่อวันที่ 14 เมษายน 2562

อันดับที่ 3 เป็นกลวิธีการเล่าเรื่องแบบกล่าวเกินจริง ทั้งหมด 79 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 47.60 โดยกล่าวถึงเนื้อหาให้มากกว่าความเป็นจริง เล่าเรื่องเกินไปจากที่เห็นเป็นอย่างมาก เช่น ในกรณีข่าวป้ายหาเสียงของผู้สมัคร สส. รายหนึ่งของพรรคประชาธิปัตย์ที่ถูกทำลายได้รับความเสียหาย จนสุดท้ายมีหลักฐานออกมาจากกล้องวงจรปิดว่ามีสุนัขกัดเล่นจนป้ายขาด และถูกนำเสนอว่ามาจากการที่ “แจ๊คแมว” จ้างสุนัขด้วยเนื้อไก่ให้ไปทำลายป้ายนั้นแทน



ภาพที่ 19 ตัวอย่างโพสต์การกล่าวเกินจริง เกี่ยวกับกรณีที่มีการร้องเรียนป้ายเลือกตั้ง ถูกสุนัขทำลายเพราะทักษิณจ้างสุนัขเหล่านั้นไปกัด เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2562

และอันดับสุดท้ายคือการสลับบทบาท ทั้งหมด 60 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 36.14 โดยนำตัวละครที่สร้างขึ้นมาอยู่แล้วเช่น แจ๊คแมวและลุงไข่ มาสวมบทบาทเป็นตัวละครในการ์ตูนดังเรื่องต่าง ๆ มากมาย เช่น ในกรณีการเสนอรายชื่อสมาชิกวุฒิสภาที่ถูกวางไว้แล้ว 250 คน ซึ่งมีอำนาจในการเสนอชื่อและลงนามสนับสนุนการคัดเลือกนายกรัฐมนตรี โดยดำเนินเรื่องเป็นฉากหนึ่งจากเรื่อง “อิคารุ เซียนโกะ” ซึ่งเป็นการ์ตูนสำหรับการเล่นโกะ หรือหมากล้อมญี่ปุ่นว่า ตัวลุงไข่ได้วางหมากเอาไว้บนกระดานทั้งหมด 250 ชิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยที่แจ๊คแมวซึ่งรับบทเป็นตัวเอกและเล่นหมากล้อมเก่งนั้นก็ไม่สามารถทำอะไรได้นั่นเอง



ภาพที่ 20 ทางซ้ายคือตัวอย่างโพสต์เกี่ยวกับการสลับบทบาท มาจากข่าวการแต่งตั้ง สว. 250 คน นำมาเล่าในฉากของการตูนเรื่อง “อิคารุ เซียนโกะ” โดยทักยิมคือฟูจิواره โนะซาอิ ซึ่งกำลังพลาดทำให้กับศัตรูฝั่งตรงข้ามอย่าง “คุงไซ” หรือประยุทธ์นั่นเอง และทางขวา คือต้นฉบับตัวละครฟูจิواره โนะซาอิจากการตูนเรื่องดังกล่าว

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาในช่วงเวลาดังกล่าวพบว่า ประเด็นที่ถูกจับมาถกเถียงอย่างกว้างขวางบนพื้นที่สาธารณะออนไลน์แห่งนี้ คือเรื่องพฤติกรรมของนักการเมืองที่มีมากที่สุด ในบรรดาหัวข้อข่าวที่เกิดขึ้น หากนำมาวิเคราะห์ในบริบททางการเมืองในขณะนั้นจะเห็นได้ว่า พื้นที่สำหรับการแสดงวิจารณ์การทำงานของบุคคลผู้มีอำนาจทางการเมือง ถูกจำกัดเอาไว้ด้วยกฎหมายเพื่อควบคุมความคิดของคนในสังคมให้ไหลไปตามกัน ไม่ให้เกิดข้อขัดแย้ง ด้วยการใช้ออกกฎหมายควบคุมความคิดเห็นและการแสดงออกแม้แต่ในสื่อสังคมออนไลน์เอง สอดคล้องกับแนวคิดครอบงำทางอำนาจ (Hegemony) โดย Gramsci เราจะพบว่าชนชั้นปกครองเป็นผู้ควบคุม “การไหล” ของความคิดทางสังคมมาโดยตลอด เนื่องด้วยในชนชั้นปกครองได้รับการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ด้านการบริหารบ้านเมือง และบุคคลจากชนชั้นดังกล่าวได้กระจายตัวอยู่ในองค์กรที่สำคัญในประเทศมากมาย แม้ว่าในอดีตจะมีการเผยแพร่ข่าวหรือข้อเท็จจริงผ่านสื่อกลาง เช่น หนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์ ซึ่งมองว่าเป็นสื่อสำหรับประชาชน แต่ในความเป็นจริงผู้ที่มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้น กลับกระจุกอยู่เพียงกลุ่มไม่กี่กลุ่มเท่านั้น ซึ่งในการควบคุมมวลชนต้องอาศัยการชักจูงใจให้ยอมรับว่านโยบายที่ชนชั้นปกครองสร้างขึ้นมาเพื่อประชาชน ทำให้ประชาชนเชื่อถือจนเปรียบเสมือนว่า กลุ่มบุคคลจากชนชั้นปกครองเป็นตัวแทนของคนทั้งประเทศ โดยแท้จริง ควบคุมไปกับการใช้อำนาจบังคับ (Coercion) ในที่นี้คือกฎหมาย ผลที่ได้คือมวลชนตกอยู่ภายใต้สภาวะการนำของกลุ่มชนชั้นปกครองนั่นเอง

จากบริบททางการเมืองที่ถูกปิดกั้นพื้นที่สำหรับแสดงความคิดเห็นมาเป็นเวลานาน รวมไปถึงปัจจัยเรื่องกฎหมาย การแสดงออกสำหรับวิจารณ์เพื่อต่อต้านการทำงานหรือพฤติกรรมของบุคคลในชนชั้นปกครอง จึงต้องหาทางนำเสนอในรูปแบบใหม่บนเครื่องมือการสื่อสารแบบใหม่ โดยเฉพาะบนสังคมออนไลน์ซึ่งเป็นแหล่งสำคัญสำหรับการเผยแพร่ข้อมูลและชักจูงประชาชนในระดับชั้นเดียวกันให้เห็นถึงปัญหาการทำงานของบุคคลผู้มีอำนาจ ซึ่งโจทย์สำคัญที่ผู้ส่งสารจำเป็นต้องสื่อคือการเปิดใจและชี้จุดให้คนกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยในสังคมรู้ว่าเราทุกคนคือผู้เสียผลประโยชน์ จนเกิดการยอมรับแนวความคิดดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการเมืองซึ่งเป็นหัวข้อที่ยากสำหรับการทำความเข้าใจนั้น การใช้วิธีวิจารณ์การทำงานหรือพฤติกรรมของนักการเมืองด้วยรูปภาพการ์ตูนที่ถูกมองว่าเป็นสื่อความบันเทิงรูปแบบหนึ่ง จึงทำให้คนทั่วไปที่เข้ามาติดตามหรือมีความคิดเห็นตรงกันสามารถเข้าใจประเด็นที่สอแตรงเข้ามาในภาพได้จากตรงนั้นถ้าหากเรามองวิธีการวิจารณ์ผู้มีอำนาจด้วยการ์ตูน ให้เป็นการต่อสู้ด้วยการเบี่ยงไปในทางตลกขบขันด้วยแนวความคิดเรื่องอำนาจ(Power) โดยเฉพาะในการ โน้มน้ำใจ (Soft Power) และ ภาวะการเป็นผู้นำในด้านยุทธศาสตร์การทำสงครามแบบยึดพื้นที่ (War of position) เราจะเห็นได้ว่า ในเมื่อการแสดงออกอย่างโจ่งแจ้งทำให้เสี่ยงต่อการถูกเจ้าหน้าที่ดำเนินการผิดกฎหมายและอาจโดนต่อต้านได้ง่าย ดังนั้น การล้อเลียนเป็นการ์ตูนตลกและไม่มีข้อความกำกับ เปิดให้ผู้อ่านคิดเอาเอง จะช่วยให้ผู้วาดหรือผู้แสดงความคิดเห็นสามารถหลีกเลี่ยงการปะทะแนวความคิดและข้อจำกัดด้านกฎหมายไปในตัวด้วย และยังสามารถแสดงการต่อต้านภาวะการทำงานที่ไม่โปร่งใสของบุคคลชนชั้นปกครอง โดยตั้งคำถามกับสิ่งที่คนกลุ่มนี้กระทำ และสอดใส่คำถามเหล่านั้นแทรกอยู่ในเรื่องต่างๆ ของการ์ตูนล้อเลียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งผู้วิจัยมองว่ายังเป็นขั้นเริ่มต้นของการสร้าง War of positionทางการเมืองของประชาชนเพราะยังมีผลพวงมาจากความขัดแย้งสมัยกบฏทางการเมืองอยู่เป็นระยะ ผลพวงนี้ยังปรากฏเด่นชัดอยู่บนข้อความเกลียดชังที่ส่งถึงกันอยู่ และยังคงฝังรากลึกในสังคมไทยไปอีกระยะหนึ่ง

สืบเนื่องมาจากเหตุข้อจำกัดในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองดังกล่าว จึงต้องมีวิธีการวิพากษ์บนการ์ตูนเพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงด้านกฎหมาย ด้วยการเล่าให้เป็นเรื่องขำขัน สอดคล้องกับผลการศึกษาข้อที่ 2 นั่นคือการใช้กลวิธีทำให้เป็นเรื่องล้อเล่นมีจำนวนมากที่สุด ซึ่งวิธีการเล่าเรื่องดังกล่าวนี้ สามารถเบี่ยงประเด็นเป็นอย่างอื่นโดยสอแตรงสัญลักษณ์เกี่ยวกับบุคคลในที่ถูกพาดพิงได้อย่างง่ายดาย ด้วยการใส่คำศัพท์ที่มีความหมายหรือเสียงคล้ายกัน แล้วเปลี่ยนประเด็นเป็นเรื่องอื่นเสีย นอกจากนี้ยังมีการนำข่าวหรือสถานการณ์

ที่เกิดขึ้นสร้างเป็นคำเรียก ชื่อเล่น และฉายาใหม่ให้กับผู้ที่ถูกพาดพิงจนสามารถนำมา วาดล้อเลียนเป็นเรื่องใหม่ โดยวิธีการดังกล่าวในมุมมองกฎการถอดเปลี่ยนสัญลักษณ์ ผู้ส่งสารได้ทำการใช้ทั้งวิธีการเปรียบเทียบแบบอุปมาอุปมัย ด้วยคำศัพท์, สำนวน หรือ แม้แต่สถานการณ์ในการ์ตูนที่มีเนื้อเรื่องเหมือนกับสถานการณ์ในข่าวมาเปรียบเทียบ เพื่อเบี่ยงประเด็นวาดเป็นอย่างอื่นเสีย เช่น การเล่นกับสำนวน “งูเห่า” ซึ่งหมายถึงพฤติกรรม การเปลี่ยนฝึกฝายไปมา โดยเปลี่ยนจากงูเห่าเป็นบุคคลผู้นั้นเสียหรือการใช้การเปรียบเทียบ เชื่อมโยงที่มักนำฉายาที่คนในสังคมใช้เรียกบุคคลที่ถูกพาดพิง, ชื่อเล่น หรือเหตุการณ์ ในข่าวเพียงส่วนหนึ่งซึ่งสามารถนำมาขยายเป็นอีกเรื่องหนึ่งได้ เช่น การสร้างคาแรกเตอร์ (Character) ตัวละคร “ลุงไข่” ที่ใส่ชุดเหมือนอิตเลอร์ เนื่องมาจากผู้คนในสังคม บนโลกออนไลน์ได้เปรียบเทียบการบริหารบ้านเมืองของผู้ถูกพาดพิงว่าเป็นเผด็จการ เหมือนกับผู้นำท่านนี้ ซึ่งเป็น 1 ในฉายาที่ถูกนำมาเรียก และได้หยิบยกมาสร้างเป็นตัวละคร ดังกล่าว วิธีนี้จึงได้รับความนิยมและตอบโต้กับบริบททางสังคมในขณะนั้นที่ไม่สามารถ แสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมาได้ นอกจากนี้ยังสร้างความบันเทิงให้กับผู้รับสาร ที่ติดตามได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากเก็บตัวอย่างจากโพสต์การ์ตูนล้อเลียนเพียงเพจเดียว อาจจะต้องหา ตัวอย่างโพสต์ที่เป็นประเภทเดียวกันเพิ่มเติมเพื่อความแม่นยำของผลการวิเคราะห์
2. เนื้อหาของโพสต์สามารถตีความได้หลายวิธีการ นับซ้ำได้ เนื่องจากมีเนื้อหา เกี่ยวกับการเมืองเป็นหลัก จึงต้องศึกษาในมิติอื่นของสังคมเพิ่มเติมด้วยว่าการแบ่งเกณฑ์ กลวิธีการล้อเลียนดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ตามแนวทางนี้ได้หรือไม่
3. ศึกษาระยะเวลาเพิ่มเติมนอกเหนือจากช่วงการเลือกตั้ง เพื่อเพิ่มความแม่นยำ ของเกณฑ์ดังกล่าวและตัวผลการวิเคราะห์อีกด้วย

รายการอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2547). การวิเคราะห์สื่อ แนวคิด และเทคนิค. ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: แบรินด์เอจ จำกัด.
- จักรบงกช ศรีวัฒนสาร. (2557). ภาพล้อและการ์ตูนการเมืองในสังคมไทย พ.ศ. 2465-2475. วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์, 1(1), 62-79.
- เฉลิมรัฐ พิภูล. (2556). การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์: การ์ตูนล้อเลียน ภาพสะท้อนการเมืองไทย กรณีศึกษา : จากการ์ตูนล้อการเมืองช่วงปี (พ.ศ. 2552- 2554). ปรินิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, คณะศิลปกรรมศาสตร์, สาขาวิชาทัศนศิลป์: ศิลปะสมัยใหม่.
- ญาดา ชาบุญนชัย. (2551). กลวิธีการใช้ภาษาในงานเขียนอารมณ์ขันของ เกตุเสพย์สวัสดิ์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, คณะมนุษยศาสตร์, สาขาวิชาภาษาการศึกษาศาสตร์การศึกษา.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2562). การผจญภัยใหม่ของ ชัย ราชวัตร ผมจะกลับมาเมื่อชาติต้องการ!! สืบค้น 7 พฤศจิกายน 2561, จาก <https://www.thairath.co.th/news/society/1570445>
- ธวัชกร บุญศรี. (2556). สื่อที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง: กรณีศึกษา การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง เวทีราชดำเนิน ในปี 2556. การค้นคว้าอิสระนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, คณะนิเทศศาสตร์, สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์.
- ธีรยุทธ์ เกณฑ์บุตร. (2554). การใช้ภาษาแสดงอารมณ์ขันในการ์ตูนล้อการเมือง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยทักษิณ, คณะมนุษยศาสตร์, สาขาวิชาภาษาไทย.
- พัฒนะชัย พิชรเดช และ อุมารณห์ สังขมาน. (2559). กลวิธีทางวาทศิลป์นักศึกษาศาสตร์ในเครือข่ายไมโครโฟนของอุดม แต่พานิช. วารสารวณะ. 4(2), 20-39.
- พิรงรอง รามสูตร, พิมลพรรณ ไชยนันท์ และ อธิพิล วรานุสภากุล. (2562). การสื่อสารและพลวัตทางการเมือง. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์.
- ไพศาล ชีรพงศ์วิญญพร. (2561). 140 ปี “การ์ตูน” เมืองไทย (ประวัติและตำนาน พ.ศ. 2417-1557). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศรีปัญญา.
- เพจไข่แมว. (n.d.). ไข่แมวX [Facebook]. Retrieved March 8, 2020, from <https://web.facebook.com /cartooneggcatx/>

- มูลนิธิ ประยูร จรรยาวัณย์. (2559). นายสุกเล็ก. สืบค้น 7 พฤศจิกายน 2561, จาก <http://sooklek.com/>
- ฤทัย รอดภัย. (2541). การวิเคราะห์เนื้อหาการก่อกวนการเมือง ในหนังสือพิมพ์รายวัน ฉบับภาษาไทย 3 ฉบับ ในช่วงการบริหารงานของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรีคนที่ 22 ของไทย. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, สาขาวิชาสื่อสารมวลชน.
- ศศิญากร เถาหมอ. (2556). การศึกษาเนื้อหาการก่อกวนการเมืองของหนังสือพิมพ์ โพสต์ทูเดย์และหนังสือพิมพ์ในยุครัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ปี พ.ศ. 2554-2555. ปทุมธานี: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สื่อสารของมนุษยชาติและผลกระทบต่อจริยธรรมสื่อ. (2545). การสื่อสาร: หลักการและเทคนิค. สืบค้น 7 พฤศจิกายน 2561 จาก <http://utcc2.utcc.ac.th/localuser/amsar/PDF/New%20Media.pdf>.
- สุนทรี ดวงทิพย์. (2560). สักทองการวิเคราะห์เนื้อหาในคอลัมน์การ์ตูน ผู้ใหญ่มากับ หุ่นหมาเมิน จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 23(3), 83-93.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2557). ทฤษฎีการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวรรณา งามเหลือ. (2559). การศึกษาวิเคราะห์ภาพล้อสังคมไทยในสื่อสังคมออนไลน์. วารสารนานาชาติมหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 6(1), 50-79.
- ศิริพร ภักดีผาสุก. (2559). อารมณ์ขันในการก่อกวนการเมืองไทย. วารสารภาษาและวรรณคดีไทย. 23(1), 86-143
- อลงกต ดันเทิดทิตย์. (2559). การ์ตูนข่าว 4.0: ภาพสะท้อนสังคมในโลกยุคดิจิทัล. การค้นคว้าอิสระนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, คณะนิเทศศาสตร์, สาขาวิชาการสื่อสารการตลาดดิจิทัล.
- อลงกรณ์ อรรถแสง. (2553). พัฒนาการสื่อสารการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 ถึงปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุมาภรณ์ สังขมาน. (2559). กลวิธีทางภาษาในวาทกรรมเสียดสี เพื่อสร้างความตลกขบขันของไทย. วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 23(1), 154-178.

- Ariel Ellerson. (2017). **Introduction to Church Views and #BLM**. Retrieved November 7, 2018, from <https://scalar.usc.edu/works/working-title-critical-theory-book-ccu-2017/ariel-page-2>
- Burnett, R. and David P. M. (2003). **Web Theory**. London: Routledge.
- Kritdikorn Wongsawangpanich. (2017). การล้อเลียน (Parody) ที่เป็นมากกว่า ‘การหมั่นไส้ของชาวนีต’. สืบค้น 7 พฤศจิกายน 2561, จาก <https://thematter.co/thinkers/resist-the-power-with-parody/25893>
- Linda Hutcheon. (1987). **The Politics of Postmodernism: Parody and History**. Retrieved November 7, 2018, from <https://www.jstor.org/stable/1354361?seq=1>
- Mary Ann Georgantopoulos, Marie Telling and Claudia Koerner. (2015). **Remembering The Victims Of The Charlie Hebdo Attack**. Retrieved December 12, 2018, from <https://www.buzzfeednews.com/article/maryanngeorgantopoulos/remembering-the-four-french-charlie-hebdo-cartoonists>